1. **કોલમ-Iમાં આપેલા બંધારણને કોલમ-IIના નામ સાથે મેળવો.**

કોલમ-I	કોલમ-II
(A) 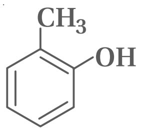	(1) **હાઇડ્રોક્વિનોન**
(B) 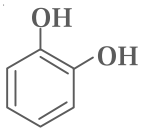	(2) **ફેનિટોલ**
(C) 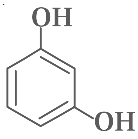	(3) **કેટેકોલ**
(D) 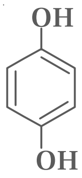	(4) ***o*-ક્રેસોલ**
(E) 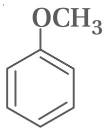	(5) **ક્વિનોન**
(F) 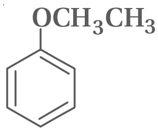	(6) **રિસોર્સિનોલ**
	(7) **એનિસોલ**

➠ **(A → 4), (B → 3), (C → 6), (D → 1), (E → 7),(F → 2)**

2. **કોલમ-Iમાં આપેલા પ્રારંભિક પદાર્થોની HI સાથેની પ્રક્રિયાની કોલમ-IIમાં આપેલી નીપજોની સાથે મેળવો.**

કોલમ-I	કોલમ-II
(A) CH_3-O-CH_3	(1) 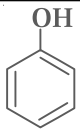 $+ CH_3I$
(B) $\begin{matrix}CH_3\\CH_3\end{matrix}\!\!>CH-O-CH_3$	(2) $CH_3-\underset{CH_3}{\overset{CH_3}{C}}-I + CH_3OH$
(C) $H_3C-\underset{CH_3}{\overset{CH_3}{C}}-O-CH_3$	(3) 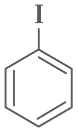 $+ CH_3OH$
(D) 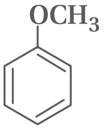	(4) $CH_3-OH + CH_3-I$
	(5) $\begin{matrix}CH_3\\CH_3\end{matrix}\!\!>CH-OH + CH_3I$
	(6) $\begin{matrix}CH_3\\CH_3\end{matrix}\!\!>CH-I + CH_3OH$
	(7) $CH_3-\underset{CH_3}{\overset{CH_3}{C}}-OH + CH_3I$

➠ **(A → 4), (B → 5), (C → 2), (D → 1)**

(A) $CH_3-O-CH_3 + HI \xrightarrow[\text{વિભાજન}]{C-O} CH_3I + CH_3OH$

સમમિત ઈથર

(B) $\begin{matrix}H_3C\\H_3C\end{matrix}\!\!>CH-O + CH_3 + HI \rightarrow CH_3I + \begin{matrix}CH_3\\CH_3\end{matrix}\!\!>CHOH$

અસમમિત ઈથર, જેથી નાના $-R(-CH_3)$ સાથે $-O-CH_3$ બંધ તૂટી CH_3I બને છે.

(C) તૃતીયક બ્યુટાઈલ છે, જે સ્થાયી કાર્બોકેટાયન રચે જેથી $(H_3C)_3\ C-O$ નો $C-O$ બંધ તૂટે છે અને $(CH_3)_3CI$ તથા CH_3OH બને છે.

(D) $C_6H_5-O\ CH_3$ નો C_6H_5-O બંધ પ્રબળ હોવાથી તૂટતો નથી જેથી C_6H_5OH અને CH_3I બને છે.

3. કોલમ-Iની વિગતોને કોલમ-IIની વિગતો સાથે મેળવો.

કોલમ-I	કોલમ-II
(A) કારના એન્જિનમાં વપરાતો એન્ટિફ્રીજ	**(1) તટસ્થ $FeCl_3$**
(B) સુગંધી દ્રવ્યોમાં વપરાતો દ્રાવક	**(2) ગ્લિસરોલ**
(C) પિક્રિક ઍસિડ બનાવવાના પ્રારંભિક દ્રવ્ય	**(3) મિથેનોલ**
(D) કાષ્ઠ સ્પિરિટ	**(4) ફિનોલ**
(E) ફિનોલિક સમૂહને ઓળખવા વપરાતો પ્રક્રિયક	**(5) ઇથીલિન ગ્લાયકોલ**
(F) સૌંદર્ય પ્રસાધનોમાં વપરાતો સાબુ ઉદ્યોગની ઉપપેદાશ	**(6) ઇથેનોલ**

➠ (A → 5), (B → 6), (C → 4), (D → 3), (E → 1), (F → 2)

(A) 1, 2-ઇથેનડાયોલ તે ઇથીલિન ગ્લાયકોલ છે અને તે ઍન્ટિફ્રીજ દ્રવ્ય તરીકે કારમાં વપરાય છે.

(B) ઇથેનોલ સારો ઔદ્યોગિક દ્રાવક છે તે સુગંધી દ્રવ્યોના દ્રાવક તરીકે વપરાય છે.

(C) પિક્રિક ઍસિડ (2,4,6-ટ્રાયનાઇટ્રોફિનોલ)ના ઉત્પાદન માટેનો પ્રારંભિક પદાર્થ ફિનોલ છે.

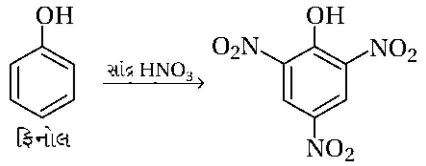

પિક્રિક ઍસિડ

(D) પહેલા કાષ્ઠનિસ્યંદન કરીને મિથેનોલનું ઉત્પાદન કરાતું હતું અને મિથેનોલ (CH_3OH) કાષ્ઠ-સ્પિરિટ તરીકે જાણીતો હતો.

(E) પ્રયોગશાળામાં ફિનોલિક સમૂહની હાજરીની કસોટી તટસ્થ $FeCl_3$ના દ્રાવણ સાથેની પ્રક્રિયાથી કરાય છે. ફિનોલિક સમૂહ ધરાવતા સંયોજનની સાથે તટસ્થ $FeCl_3$નું દ્રાવણ લાલ-પરપલ-વાદળી-જાંબલી દ્રાવણ આપે છે.

(F) વનસ્પતિ તેલોનું સાબુનીકરણ કરવા કૉસ્ટિક સોડા (NaOH) સાથે ઉકાળવામાં આવે છે, જેમાં ઉપપેદાશ ગ્લિસરોલ ($CH_2OHCHOH\ CH_2OH$) બને છે.

4. કોલમ-Iની વિગતને કોલમ-IIની યોગ્ય વિગત સાથે મેળવો.

કોલમ-I	કોલમ-II
(A) મિથેનોલ	**(1) ફિનોલનું *o*-હાઇડ્રૉક્સિ બેન્ઝોઇક ઍસિડમાં રૂપાંતરણ**
(B) કોલ્બે પ્રક્રિયા	**(2) ઇથાઇલ આલ્કોહોલ**
(C) વિલિયમસન સંશ્લેષણ	**(3) ફિનોલનું સેલિસાલ્ડિહાઇડમાં રૂપાંતરણ**
(D) 2°-આલ્કોહોલનું કિટોનમાં રૂપાંતરણ	**(4) કાષ્ઠ સ્પિરિટ**
(E) રીમર-ટીમાન પ્રક્રિયા	**(5) 573 K તાપમાને ગરમ કરેલું કૉપર**
(F) આથવણ	**(6) આલ્કાઇલ હેલાઇડની સોડિયમ આલ્કૉક્સાઇડ સાથેની પ્રક્રિયા**

➠ (A → 4), (B → 1), (C → 6), (D → 5), (E → 3), (F → 2)

(A) મિથેનોલ કાષ્ઠસ્પિરિટ (4) તરીકે જાણીતો છે

(B) કોલ્બે પ્રક્રિયાથી ફિનોલનું *o*-હાઇડ્રૉક્સિ બેન્ઝોઇક ઍસિડ (સેલિસિલિક)માં રૂપાંતર કરાય છે.

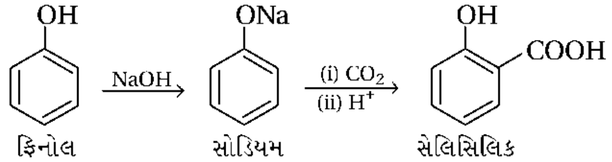

ફિનોલ | સોડિયમ ફિનૉક્સાઇડ | સેલિસિલિક ઍસિડ

(C) આલ્કાઇલ હેલાઇડની સોડિયમ આલ્કૉક્સાઇડની સાથે પ્રક્રિયા કરીને ઈથર બનાવવો તે વિલિયમસન ઈથર સંશ્લેષણ છે.

$RX + R'ONa \longrightarrow R–O–R' + NaX$ $CX = Cl, Br, I$

(D) દ્વિતીયક આલ્કોહોલ (R – CHOH – R')ને 573 K તાપમાને તપાવેલા કૉપરની ઉપર પસાર કરવાથી કિટોન (RCOR') સંયોજન બને છે

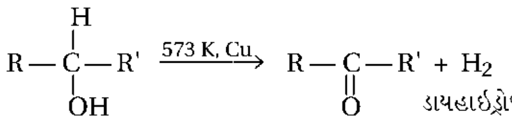

દ્વિતીયક આલ્કોહોલ   કિટોન

(E) રીમર-ટીમાન પ્રક્રિયાથી ફિનોલમાંથી સેલિસાલ્ડિહાઇડ બનાવાય છે.

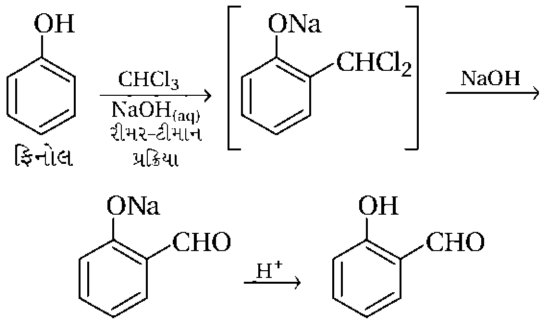

સેલિસાલ્ડિહાઇડ

(F) સુક્રોઝનું આથવણ કરીને ઇથાઇલ આલ્કોહોલનું ઉત્પાદન કરાય છે.

$$C_{12}H_{22}O_{11} + H_2O \xrightarrow{\text{ઇન્વર્ટેઝ}} C_6H_{12}O_6 + C_6H_{12}O_6$$

$$C_6H_{12}O_6 \xrightarrow{\text{ઝાયમેઝ}} 2CH_3CH_2OH + 2CO_2\uparrow$$